

Název pracovního listu: **Poslední kněžna z rodu těšínských Piastovců a třicetiletá válka**

Téma: **Třicetiletá válka a její důsledky**

Autor: **Jiří Kupka**

Pracovní skupina: **Jiří Kupka, Zofia Chochołowska, Tomasz Orzyszek, Ondřej Šimík**

Cílová skupina: **II. stupeň ZŠ**

Odovědi a komentáře:

1. Nelze zcela jednoznačně na tuto otázku odpovědět. Důvody mohly být různé, ale spíše finanční a politické, než náboženské a tedy duchovní povahy. Přesto nelze vyloučit ani tuto druhou rovinu, neboť Kateřina Sedena byla považována za hluboce věřící ženu, a tak bezesporu mohla mít na knížete Václava III. Adama vliv.

V případě Adama Václava pak šlo spíše o důvody politické. Kníže dobře sledoval, co je „v kurzu“.

O kněžně Alžbětě Lukrécii lze říci, že sama od sebe se výrazně nezasazovala o potlačování evangelíků na Těšínsku, ale spíše až jako reakci na nařízení císaře. Zní to idylicky, ale v této nelehké době se snažila postarat o blaho svých poddaných – v rámci možností.

2. Lisovčáci byli žoldněrský oddíl polské lehké jízdy. Na základě tajné dohody mezi polským králem a císařem Svaté říše římské byli na počátku třicetileté

války vysláni pod císařské katolické prapory. Svým razantním útokem proti uherské jízdě ovlivnili mimo jiné průběh bitvy na Bílé hoře roku 1620.

Lisovského žoldněři prosluli svou odvahou, ale také nesmírnou brutalitou, kterou projevovali jak proti nepřátelům, tak vůči poddaným zemím, pro které válčili (včetně Polska). Byli také známi jako „polští kozáci“, bojovali za podíl z kořisti, přičemž jejich plenění nabývalo takových rozměrů, že šokovalo současníky, přivyklé drsnému způsobu života v tehdejších časech. Jejich bezuzdnost vedla k tomu, že při návratu do vlasti ještě před uzavřením vestfálského míru byl jejich sbor rozpuštěn (1635).

Zpočátku byli vystrojeni a vyzbrojeni v polském stylu, později však během válečných tažení přejímali zbraně a oděvní součásti jiných armád (v čemž se ostatně příliš neodlišovali od jiných žoldněřů), až je kronikář nazval „pestrým kvítím ze zahrady císařské“.

3. Nezletilý kníže Fridrich Vilém měl sice zvolené opatrovníky (regenty), ale ti se o knížectví nezajímali. Ve skutečnosti se o knížectví starala jeho sestra Alžběta Lukrécie.

V roce 1618 byla provdána za Gundakera z Lichtenštejna a v tomto období již pobývala na zámku v Moravském Krumlově. Manželství bylo nešťastné a od svého manžela později utekla.

4. Jediným potomkem Fridricha Viléma byla nemanželská dcera Magdalena (její matka byla dcerou těšínského měšťana).

Magdalena jako dcera knížete byla legitimizovaná císařem Ferdinandem III až v roce 1640 s titulem baronka (Freiin) von Hohenstein. Byla schovankou Alžběty Lukrécie a na této legitimizaci měla jistě podíl právě ona. Byla provdána za Těšínského dvorního maršálka Tlucka von Toschonowitz a po jeho smrti za Mikuláše Rudzského z Rudz.

Poslední kněžna z rodu těšínských Piastovců a třicetiletá válka

5. Petr Ernst II. hrabě Mansfeld (1580–1626) byl vojenský důstojník, který se významně během bojů třicetileté války na straně protihabsburského odboje. V roce 1618 byl vyslán savojským vévodou Karlem Emanuelem v čele asi 2000 mužů na podporu českých stavů v boji proti Habsburkům v Českém království.

Během své kariéry byl označen za vůbec nejschopnějšího vojevůdce v českých službách, ale také se jeho vojsko stalo známé kvůli svým loupeživým výpadům a rabování. Za úplatek 100 000 rýnských se stal neutrálním a do bitvy na Bílé hoře se nezapojil, místo toho zůstal se svým vojskem

v Plzni. Přestože by se toto jednání mohlo zdát zrádné, obvykle takto nebývá označováno ani dobovými historiky.

6. Zní to možná hodně nadneseně, ale někdy se mu takto přezdívá. Jiří Třanovský se narodil v Těšíně na „Starém trhu“ v roce 1592.

Po bitvě na Bílé Hoře (1620) byli evangelíci, především jejich představitelé, pronásledováni. Třanovský byl na několik měsíců uvězněn, protože neopustil dle nařízení město, v němž tehdy pobýval a kde se také oženil, Holešov. V srpnu vydal císař definitivní nařízení, že evangeličtí duchovní

musí do šesti týdnů opustit Moravu a Čechy.

Třanovský zůstal tajně ještě rok, a pak pod nátlakem odešel z Moravy na Těšínsko do města Bílska. Odtud se odebral na Slovensko, kde působil čtyři roky jako kaplan v Oravském Podzámku a později (1632) v Liptovském Mikuláši. Zde vydal nejvýznamnější dílo – evangelický zpěvník *Cithara sanctorum* (vyšel více než ve 140 vydáních) a knihu modliteb *Fiala odoramentorum*. Zemřel předčasně (1637) a je pohřben v Liptovském Mikuláši.

